

DE FILATELISTISCHE KANT VAN DE THEMATISCHE FILATELIE:

Van postzegel tot postale aanduiding (afl 2)

Postzegels in alle soorten....

Het zal het intrappen van een open deur zijn om te stellen dat vrijwel alle postzegelverzamelingen voor het grootste deel bestaan uit ..... postzegels.

Postzegels die worden uitgegeven voor het frankeren van de post, voor het voldoen van speciale diensten of verzendwijzen, maar ook voor gebruik door speciale instanties. Het zal duidelijk zijn dat

verzamelaars van een specifiek land alle door dat land uitgegeven zegels opnemen in hun verzameling. Netjes op volgorde van uitgifte, chronologisch in tijd en meestal op volgorde van de catalogus of voordrukalbum. Daar staat ook meestal wel vermeld welk soort uitgifte het betreft: frankerzegel, portzegel, luchtpostzegel, interneringszegel (om de catalogus van Nederland aan te houden).

Omdat niet elk land elk soort zegel uitgeeft, hebben thematische verzamelaars het moeilijker omdat zij vaak ook andere soorten zegels tegenkomen bij hun thema. Een diversiteit van deze soorten zegels, met hun specifieke achtergrond, maakt een thema verzameling wel mooier.

Wat voor soorten van postzegels zijn er te onderscheiden?

Als we de indeling van het "ABC van postzegel verzamelen" volgen, onderscheiden we de volgende soorten:

- postzegels met betaling vooraf
- postzegels met verminderd of zonder betaling
- postzegels voor betaling achteraf
- postzegels voor (verplichte) bijbetaling.

Postzegels voor betaling vooraf

Voor het verzenden van post moet na de postwet van 1870 vooruit betaald worden. De poststukken worden daartoe gefrankeerd met postzegels die voldoen aan het tarief voor de gekozen verzendwijze. Meestal is dat via gewone postbezorging, maar het kan ook door te kiezen voor een speciale postdienst of verzendwijze. Voor elke soort bezorging kunnen verschillende soorten frankerzegels uitgegeven zijn.

Frankeerzegels voor algemeen gebruik

Voor het versturen van post via de gewone post gebruiken we 'gewone' frankerzegels of frankerzegels voor algemeen gebruik. In veel boeken en artikelen wordt nog gesteld dat dit zegels zijn die iedereen kan kopen aan het loket van het postkantoor. Helaas is dit nu enigszins achterhaald met het sluiten van het laatste

postkantoor aan het Neude in Utrecht in 2011. Overgebleven zijn de postagentschappen in plaatselijke buurtsupers of boekhandels, waar alleen nog de meest gangbare zegels te koop te zijn.

Vaak zijn het de langlopende of permanente postzegelseries. De achterliggende reden is dat de postagentschappen zelf de zegels moeten kopen bij PostNL en daarom het risico van onverkoopbare voorraden willen vermijden.

Permanente postzegels

Daarmee hebben we één soort frankeerzegels voor algemeen gebruik te pakken. Dit zijn zegels die gedurende een langere periode, veelal jaren, verkrijgbaar zijn. Veel voorkomende afbeeldingen voor deze postzegels zijn afbeeldingen van het staatshoofd of een waarde-aanduiding. In Nederland kennen we de series van koning Willem III (3 zegels), en de achtereenvolgende koninginnen Wilhelmina, Juliana en Beatrix.

De laatste zelfs in twee uitgebreide series: de gewone en de inversie serie. Ook voor de waarde-

aanduidingen kennen we in Nederland diverse uitgiften: de vliegende duif, cijfer en Crouwel series. Bij elke tariefwijziging wordt een nieuwe postzegel uitgegeven waarmee de serie uitdijt. Ook ander landen hebben meer of minder uitgebreide series permanente zegels: België met de Koning Boudewijn serie, Scandinavische landen met grote series cijfers. De meest uitgebreide serie permanente zegels is wel de Machinuitgifte van Engeland en regions.

Door het lange tijd in roulatie zijn van bepaalde series krijgen deze vaak een eigen naam (bv Crouwel, Juliana-Regina en Machin).

Semi-permanente postzegels.

Naast de permanente postzegels die over langere tijd verkrijgbaar zijn, kennen we ook postzegels(series). Ook deze zegels zijn een langere periode verkrijgbaar maar minder lang dan de permanente postzegels. De aandacht vestigen op een speciale gebeurtenis ligt vaak ten grondslag aan het uitgeven van dit soort postzegels. Als voorbeelden van dit soort zegels kennen we in Nederland bijv. de Jubileumzegels uit 1923, de inhuldigingzegels uit 1980 en, na tariefwijziging, uit 1981.

Bijzondere postzegels

Voor het herdenken van speciale gelegenheden worden postzegels uitgegeven die slechts gedurende korte tijd verkrijgbaar zijn. De afbeelding op de postzegel houdt direct verband met de reden van uitgifte. In ons land kennen we heel veel voorbeelden van dit soort uitgiften. Bijna alle herdenkingszegels of viering van jubilea vallen in deze categorie.

Enkele voorbeelden:

150jr KNMI (2004), 100^e geboortedag
375jr Leidse Universiteit (1950)

Albert Schweitzer (1975),
of Jupostex (1980)

Bijzondere postzegels met toeslag

Van tijd tot tijd worden bijzondere zegels uitgegeven met een toeslag. Deze toeslag moet samen met de frankeerwaarde betaald worden aan de post, maar komt ten goede aan een doel waaraan de uitgifte refereert. Zo komt ten goede aan hulp nodig

goede aan een doel de toeslag van kinderzegels doelen voor kinderen die hebben. De toeslag van de zomerzegels gaat naar culturele doelen. Ook worden postzegels uitgegeven met een toeslag voor het (mede)financieren

van postzegeltonstellingen. Hier doet zich een wonderlijk feit voor. Waar de voorschriften van de FIP (Fédération Internationale de Philatélie) aangeven dat in tentoonstellingsverzamelingen geen zegels met een toeslag meer dan 50% van de frankeerwaarde gebruikt mogen worden, wordt een uitzondering gemaakt voor zegels die uitgegeven zijn met een toeslag voor financiering van een postzegeltonstelling. Bij de zegels die uitgegeven zijn in 1984, Filacento, blijft de toeslag netjes binnen de 50% norm. Anders is het met de uitgifte van de zegels in 1988, Filacept, waar de toeslag bijna 100% is. Is het organiseren van die tentoonstelling zoveel duurder geworden?

Bijzondere postzegels met gemeenschappelijk, internationaal, karakter

In internationaal verband worden, gezamenlijk met een of meerdere landen, postzegels uitgegeven met een gemeenschappelijk doel. Meest bekende uitgiften van dit soort postzegels zijn de Europa postzegels.

De coördinatie van de uitgifte van Europazegels lag in de loop der tijd bij drie verschillende organisaties:

1956-1959:

Europese gemeenschap voor Kolen en Staal

1960-1992:

CEPT (*Conférence européenne des administrations des postes et télécommunications*)

1993-heden:

PostEurop, onderdeel van de Wereldpostunie.

Met een bepaald thema of onderwerp worden in de aangesloten Europese landen postzegels uitgegeven.

Om speciale gebeurtenissen of relaties tussen twee landen te benadrukken worden in die landen postzegels uitgegeven. Voor Nederland kennen we de gezamenlijke uitgifte met China over watermanagement (2005).

Met de gemeenschappelijke uitgiften zijn we aan de laatste soort frankeerzegel voor algemeen gebruik gekomen. In de volgende aflevering gaan we in op de frankeerzegels voor bijzondere postdiensten.

Nico Helling